

Täysistunto

Torstai 6.6.2024 klo 16.02—20.59

8. Hallituksen esitys eduskunnalle työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 37/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 7/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelua, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.08 **Saara-Sofia Sirén kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle työvoimapalveluiden uudelleenjärjestämiseen liittyvien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Esitykseen sisältyy muutoksia useisiin eri lakeihin ja myös teknisluonteisia korjauksia.

Tavoitteena on edistää työvoimapalveluiden järjestämisvastuun sujuvaa siirtoa kuntiin sekä lisätä asiantuntijan harkintavaltaa työnhakijan palveluprosessissa. Resursseja pyritään siis kohdentamaan niihin työnhakijoihin, jotka tarvitsevat enemmän henkilökohtaista palvelua, vähentämättä merkittävästi palveluprosesseja ja työnhakuvelvollisuutta koskevalle uudistukselle arvioituja työllisyysvaikutuksia. Työvoimaviranomaisen mahdollisuutta siirtää sopimuksella toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijalle työvoimaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia tehtäviä laajennettaisiin koskemaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen tehtävien lisäksi muussa laissa työvoimaviranomaiselle säädettyjä tehtäviä.

Esityksellä täsmennetään asiakastietojen käsittelyä ja käyttöoikeuksia sekä työvoimaviranomaisen hankkimia lisäosia koskevaa sääntelyä. Asiakastietoja voidaan käsitellä nykyisten käyttötarkoituksien lisäksi KEHA-keskukselle säädettyjen kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden ja valtakunnallisen työvoimapalveluiden ja työttömyysturvan neuvontatehtävän hoitamiseen. Lisäksi KEHA-keskuksen tiedonsaantioikeuksia täydennettäisiin.

Järjestämisvastuun siirtymiseen liittyviä siirtymäsäännöksiä täydennetään henkilöstön siirtymisen, siirtyvien sopimusten sekä tuki- ja korvauspäätösten ja niihin liittyvien vastuiden osalta. Muutoksilla on tarkoitus edistää työvoimaviranomaisen toiminnan tarkoituksenmukaista järjestämistä ja selkeyttää niille siirtyviä tuki- ja korvauspäätöksiä koskevaa sääntelyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta mietinnössään puoltaa lakiesitysten hyväksymistä osittain muutettuina.

Nykyisen asiakaspalvelumallin toteutuma asiakastapaamisten sekä työnhakuvelvoitteiden osalta on jäänyt kolmanneksen arvioitua alemmalle tasolle. Nykyinen asiakaspalvelumalli ei mahdollista yksilöllisten palveluiden tarjoamista asiakkaille, jotka palvelusta eniten hyötyisivät. Suurin kritiikki kohdentui palveluprosessin kaavamaisuuteen ja byrokraatiin, joka on suoraan pois työn ytimeistä eli asiakkaiden työllistymisen tukemisesta. Samat havainnot ovat nousseet esille myös Valtiontalouden tarkastusviraston selvityksessä.

Työnhakijalla säilyy jatkossakin velvollisuus edistää työllistymistään sen ajan, kun hän on asiakkaana TE-toimistossa, siis vuoden 25 alusta lähtien työvoimaviranomaisella, ja kuuluu työttömyysturvajärjestelmän piiriin. Työnhakuvelvollisuutta asetettaessa otetaan huomioon työnhakijan mahdollisuudet työllistyä lyhytkestoiseen työhön. Velvollisuutta voi täyttää myös hakemalla alle kaksi viikkoa kestävästä työstä. Laissa säädetyillä perusteilla haettavien työmahdollisuuksien määrää voidaan alentaa tai jättää hakuvelvollisuus kokonaan asettamatta. Työnhakija menettää oikeutensa työttömyysetuuteen joko määrääjaksi tai toistaiseksi, jos hän ilmoittaa väärää tai puutteellisia tietoja tai muulla vastaavalla tavalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle järjestetä keskusteluja laissa tarkoitetulla tavalla.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kannatettu esityksen mukaista ehdotusta työnhakijan palveluprosessin keventämisestä. Tämän on nähty mahdollistavan työvoimaviranomaisten rajallisten asiantuntijaresurssien kohdentamista nykyistä tarkoituksenmukaisemmin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että työvoimapalveluiden asiantuntijan harkintavaltaa asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa lisätään ja tuki saadaan kohdennettua niille asiakkaille, jotka apua eniten työllistyäkseen tarvitsevat ja palvelusta eniten hyötyvät. Työllistymisessä tukea tarvitsevat työttömät työnhakijat on entistä tehokkaammin saatava ohjattua palvelupolulle, joka johtaa työllistymiseen.

Valiokunta korostaa työvoimapalveluiden ydintehtävän olevan auttaa työnhakijoita työelämään, ja palveluprosessia tulee kehittää tukemaan tätä tavoitetta optimaalisella tavalla. Palveluprosessin keventämisen yhteydessä on varmistettava vapautuvien resurssien kohdentuminen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valiokunta pitää tarpeellisena sääntelyn täydentämistä esityksen mukaisesti niin, että työllisyysalueen kuntien välillä tapahtuvat valtiolta siirtyneen henkilöstön siirrot katsotaan liikkeenluovutukseksi vuoden 2025 loppuun asti. Täydennys tarvitaan valtiolta siirtyvän henkilöstön aseman turvaamiseksi, koska työvoimapalveluiden organisointi on kesken ja järjestelyjä kuntien välillä saatetaan tehdä vielä siirtohetken jälkeen.

Asiantuntijakuulemisissa nousi esiin epätietoisuutta asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksiin liittyen. Valiokunta toteaa, että käyttöoikeus voidaan myöntää työvoimaviranomaisen palveluksessa olevalle henkilölle. Käyttöoikeus on rajattava sisällöltään, laajuudeltaan ja valtuuksiltaan siihen, mikä on henkilön tehtävien kannalta välttämätöntä. Valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja kehitetään yhteistyössä työvoimaviranomaisten kanssa ottaen huomioon käytettävissä olevat määrärahat. Toistaiseksi ei ole kuitenkaan määritelty toimintatapaa, jolla yhteistyötä voidaan toteuttaa läpinäkyvästi, oikea-aikaisesti ja suunnitelmallisesti. Työvoimaviranomaisilla tulee olla tiedossa prosessi- ja toimintatavat, joilla ne saavat mahdolliset tietojärjestelmätarpeensa nostettua kehittämisen agendalle, sekä myös kriteerit, joiden perusteella kehityshankkeet priorisoidaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2024 vp

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintöön sisältyy siis joitakin pieniä pykälämuutoksia. Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 5—8, 11 ja 13.

Lisäksi päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 1—4, 9, 10 ja 12.

Tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö oli yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Lyly.

18.15 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Juuri niin kuin valiokunnan puheenjohtaja äsken totesi, tämä valiokunnan mietintö on yksimielinen. On erittäin tärkeää, että TE-palveluja kohdennetaan paremmin — nykyistä paremmin — ja niitä viedään siihen suuntaan, että niitä kohdennetaan niihin henkilöihin, jotka tarvitsevat eniten palveluja. On tarkoituksenmukaista vähentää palveluja niiltä kohdin, joissa työllistyminen tai esimerkiksi asepalvelus tai perhevapaa on nähtävissä kolmen kuukauden kuluessa. Kaikki tietävät, mitä siellä on tapahtumassa, joten niitä työnhakukeskusteluja ja muita voidaan vähentää, ja tässä on sentyyppisistä uudistuksista kyse.

Sinänsä, kun katsotaan palvelutarpeiden muutoksia, nämä palvelutarpeet — kun turvaa on aika paljon muutettu tässä viimeisten kuukausien aikana ja vielä tulee muutoksia — erityisesti kohdentuvat niihin kohtiin, missä näitä asioita tehdään, jotta ihminen työllistyisi nopeammin ja paremmin. Se on tämän kohdentamisen ainut ja tärkein syy. Sitten vältettäisiin semmoinen tilanne, että ihminen joutuisi köyhyysloukkuun, kun pudotaan työttömyys-turvan varalle, jota on nyt leikattu kohtuullisen paljon. Eli työllistytään nopeammin ja vältetään köyhyysloukkuun putoaminen.

Tällä hetkellä työnhakukeskusteluissa on tällainen ongelma, että alkutyönhakukeskustelu käydään, mutta täydentäviä keskusteluja ei pystytä siinä määrin käymään kuin niitä pitäisi käydä. Yritämme auttaa sitä asiaa kohdentamalla näitä niukkoja resursseja niihin kohtiin, missä tarvetta on. Sitten tietenkin palvelutarve tulee koko ajan kasvamaan. Siinä, kun työttömyys pitkittyy, on palvelutarvetta.

Arvoisa rouva puhemies! Tärkeintä on tässä se, että henkilöstö siirtyy nyt valtiolta kunnille ja näille työllisyysalueille. Heidän siirtoaikansa, liikkeenluovutuksensa on koko ensi vuosi juuri sen syyn vuoksi, että näitä palveluja järjestellään varmaan ensi vuonna ja niitä tarkennetaan, ja on tarkoituksenmukaista, että tämä viedään siihen suuntaan.

Tärkeä asia tämän yhteydessä on se, että valtio huolehtii niistä velvollisuuksista, jotka tänä vuonna tulevat, ja huolehtii niistä myöskin jatkossa niin, että resursseja työvoimahal-linnon ja työvoimapalveluiden osalta valtionosuusjärjestelmässä pidetään ajan tasalla. Nämä kysymykset ovat niitä, joihin sitten jatkossa tulemme palaamaan.

Esitys on yksimielinen, ja kannatamme tätä esitystä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 37/2024 vp sisältyvien 1.—13. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.